

İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin İhtiyaç Belirleme Stillерinin İncelenmesi

Ahu TANERİ

Selma YEL

DOI:.....

Makale Bilgileri

Yükleme:05/06/2017 Düzeltme:05/09/2017 Kabul:10/11/2017

Özet

Bu araştırma, ilkokul 4. Sınıf öğrencilerinin ihtiyaç belirleme stillerinin incelenmesini amaçlamaktadır. Bu araştırmada araştırmanın, sorularına güvenilir ve yeterli cevap alabilmek, gerekli ölçme değerlendirmeleri yapabilmek için amacına uygun model olarak nitel araştırma yöntemi ve içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Ankara İli Merkez İlçesi'ne bağlı bir devlet okulunda 2014-2015 eğitim- öğretim yılında öğrenim gören 28 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma grubu gruba yansız atama ile seçilmiştir. Araştırmanın verileri Taneri (2017) tarafından geliştirilen ders planı dahilindeki formlar aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmada kullanılan formlar, ilkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan üretimden tüketime ünitesi ne ait 'istek ve ihtiyaçlarını ayırt eder; ihtiyaçlarından hareket ederek insanların temel ihtiyaçları hakkında çıkarımlarda bulunur' kazanımları gerçekleştirilirken öğrencilerin ihtiyaç belirleme stillerini incelemeye yönelik olarak oluşturulmuştur. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin satın alma tercihleri ve bu tercihlere ait açıklamalarda ihtiyaç belirleme stilleri arasında farklılıklar olduğu görülmüştür. Öğrencilerin örnek olay tamamlama çalışmasından elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin ihtiyaca ya da isteğe öncelik verdikleri olay örgüleri ve bu olay örgüleri doğrultusunda tamamladıkları örnek olay stilleri arasında farklılıklar olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler öğretimi, Sosyal bilişsel öğrenme, Örnek olay yöntemi, Tüketim bilinci.

Sorumlu Yazar : Ahu TANERİ, Arş. Gör. Dr., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Türkiye, ahutaneri@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-1339-9159.

Selma YEL, Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Türkiye, selmayel@gazi.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-1120-539X.

*Bu çalışma 'Sosyal bilgiler eğitiminde senaryo tabanlı örnek olay yönteminin üretim ve tüketim bilincinin kazandırılmasına etkisi' isimli doktora tezinden üretilmiştir.

Giriş

Farklı bilim alanları tarafından biyolojik, sosyal, kültürel, psikolojik ve ekonomik bir varlık olarak görülen insan, genel olarak antropolojinin çalışma konusu olarak görülmektedir. İnsanı anlama ve açıklamada sadece bir özelliğini, boyutunu ön plana çıkarmak mümkün değildir (Şişman, 2015, s. 3). İnsanın toplumsal ve sosyal özellikleri incelenirken; ilişkiler ağının her bir aşamasını, bütünsel olarak insan davranışlarını ve kökenlerini, olayları, olguları açıklığa kavuşturabilmek, anlamlandırabilmek için insanlar ve toplumlar tarafından geliştirilen paradigmalardan, kuramlardan yararlanılmaktadır.

Paradigma, toplum veya doğanın nasıl işlediğine dair bir düşünceler setini, teorik bir çerçeve veya modeli anlatan bir terim olarak karşımıza çıkar (Slattery, 2014, s. 326). Modern toplum paradigmalarından en önemlisi diyebileceğimiz Talcott Parsons' un 'yapısal işlevsel' paradigmasıdır. Bu paradigma toplumu ayakta tutan birey ve gruplar arasındaki karşılıklı etkileşime odaklanır. Bütün ve parçalar arasındaki ilişkilerin toplumsal sistemin temelini oluşturduğunu savunurken model toplumu meydana getiren parça ve bütün arasındaki ilişkileri analiz etmeye çalışır. Parçanın yaptığı şeyin toplumun devamlılığını sağlamak olduğunu öne sürer. Yapısal işlevsel paradigmasının odaklandığı bir diğer husus ise toplumsal fonksiyon kavramıdır. Fonksiyon bu modele göre ne anlam taşıdığını sorgular. Toplumdaki yapının bir parçası veya bir davranış kalıbı toplumsal sistemin devamına katkıda bulunduğu fonksiyonel olduğunu belirtir. Yapısal işlevselci paradigmaya göre toplum bir fonksiyonlar yani işlevler bütünüdür. Fonksiyon belirli bir toplum içerisinde her geleneğin, düşünce, değer ve inancın birey veya grubun oynadığı bir rol şeklinde karşımıza çıkar (Özkalp, 2013, s. 66). Bir toplumsal sistemin ayakta kalabilmesi için, karşılanması gereken işlevsel zorunluluklar veya gereksinimler ile bu gereksinimleri karşılama durumunda olan yapılar üzerinde odaklanmış olması bu paradigmanın yapısal işlev olarak adlandırılmasının en önemli sebeplerindedir. Yapısal işlevselciliğe göre toplumsal sistemler, varlıklarını sürdürebilmek için, bazı işleri yapmak eğilimindedirler ve dolayısıyla sosyolojik çözümleme, bu işleri yapacak veya bu gereksinimlere cevap verecek toplumsal yapıları aramak durumundadır (Wallace ve Wolf, 2012, s. 42).

Toplumsal boyutuyla ele alındığında insan, içinde yer aldığı topluma dengeli bir biçimde uyum sağlaması gereken bir varlıktır. Bu uyum sağlama sürecinde insanın davranış düzlemlerini şekillendiren genel kurallar dizisi, büyük ölçüde sosyal kurumlar tarafından yaratılır ve yönetilir. Bireylerin toplumsal süreçlere katılımını sağlayan, birey ile toplum arasında bir sosyal bağlantı oluşturan sosyal kurumlar, tarihsel olgulardır (Eroğlu, 2015, s. 119). İnsanın sağlıklı bir hayat sürdürebilmesi, içinde bulunduğu fiziksel ve sosyal çevreye uyum sağlamasına bağlı olmakla birlikte

bireyin parçası olduğu topluluğa ilişkin olayları anlaması ve muhakeme yapabilmesi ile orantılıdır. Bu nedenle sosyal gelişim ve sosyalleşme kavramı büyük bir önem taşımaktadır. (Selçuk, 2008, s. 58).

Eğitimin temel işlevlerinden biri de bireyin sosyal becerilerini geliştirmesine, iyi bir toplum üyesi olmasına katkıda bulunmasıdır. Okul, aynı zamanda hem öğrenciler hem de onun içinde yer alan diğer insanlar için insani bir çalışma ve öğrenme ortamı hazırlayıp sürdürme işlevine sahip olan bir yer olarak görülür (Şişman, 2015, s. 32).

Eğitim, bireyin aktif olarak katılımını gerektiren toplumsal bir süreç ve toplumsal bir kurum olarak ele alınır. Eğitim toplumsal bir kurum olarak ele alındığında, toplumun kültürüne göre biçimlenen bu yönüyle de sosyalleşme süreciyle birçok yönden kesişen ve toplumsal sistemin bir alt sistemi olan kültürel sistemin bir ögesi olarak düşünülebilir. Eğitime insani açıdan yaklaşıldığında eğitimin kurumsallaştığı yer olan okulun temel varlık nedeni, okulla ilişkili olan bütün insanların eğitimle ilgili birtakım ihtiyaçlarını ve beklentilerini karşılamaktır. Bu açıdan okulun ve eğitimin hangi işlevleri yerine getireceğinin belirlenmesinde, eğitimle ilgili planlama sürecinde, okulla ilgili bütün paydaşların beklentilerinin dikkate alınması beklenmektedir (Şişman, 2015, s. 9).

Sosyal bilimlerin ürettiği geniş kapsamlı bilgiler insan yararına hizmet etmektedir. Sosyal bilimlere ait bilgi, beceri, değer ve tutumların kazandırılmasında çok disiplinli ve disiplinlerarası yaklaşımlar kullanılarak okutulması sosyal bilgiler dersi aracılığı ile yapılmaktadır (Tay, 2013, s. 4). Bundan dolayı bireylerin aileden sonra yer aldığı diğer sosyal toplulukların başında gelen okullarda yer alan Sosyal Bilgiler dersi, bireyin toplumla uzlaşmasını sağlarken toplum içinde bireyi kendisi olarak muhafaza eder ve toplumu diğer bireylerle bir bütün olarak yaşatma amacı taşır.

Sosyal Bilgiler eğitimi, bireylere sosyal ve bilimsel bilgi, tutum ve davranışların kazandırılmasında önemli bir işleve sahiptir. İçeriğinde yer alan ve bilimsel boyutları bulunan birçok sosyal konu erken yaşlarda bireye bu ders aracılığıyla aktarılmaya başlanır. Sosyal Bilgiler dersinde yer alan Üretimden Tüketime ünitesi hem sosyal hem de bilimsel bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bilinçli tüketicilik her vatandaşın sahip olması gereken bir özelliktir. Zaman, bilgi, teknoloji, besin, doğal kaynaklar gibi yaşamın bir parçası olan unsurlar bilinçli üretici ve tüketiciler sayesinde nitelik kazanmaktadır.

Bilinçli bir tüketicinin sahip olması gereken bir takım özellikler vardır. Bu özellikler Tüketici Hakları Derneği (2004) tarafından şu şekilde belirlenmiştir:

- Mal ve hizmet satın alırken temel ihtiyacını ön planda tutan,
- Satın alacağı mal ve hizmetlerin kaliteli, güvenli, ucuz ve sağlıklı olması konusunda araştırmada bulunan,

- Firmalar arasında güvenilirliği ön planda tutan,
- Haklarını bilen, haklarına sahip çıkan ve savunan,
- Çevreye karşı duyarlı olan, yurdumuzun ve dünyanın her köşesini kendi evi gibi düşünen,
- Her çeşit savurganlık ve israfın karşısında olan,
- Tüketici haklarının yerleştirilmesi ve korunmasının; tüketicilerin birliği, organize olmaları ve örgütlenmeleriyle sağlanabileceğine inanan kişilerdir.

Sosyal bir kurum olarak işlevselliğini sürdüren okullarda eğitim- öğretim, planlanan süreç içerisinde seçilen yöntem ve teknikler doğrultusunda yapılmaktadır. Bununla birlikte öğrenciler kendilerini, çevrelerini gözlemleyerek ve yaşantılar oluşturarak gündelik hayata hazırlanırken bir üst eğitim basamağına uyum sağlayabilmelerine katkıda bulunacak eğitimi almakta ve öğrenme yaşantıları geçirmektedir. Sosyal bilgiler dersi amaç, kapsam ve içerik bakımından değerlendirildiğinde öğrencilerin hayata dair öğrenme yaşantılarını gerçekleştirebilmelerinde büyük öneme sahip bir ders olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyal bilgiler dersinde öğrencilere yaşanmış ya da yaşanması imkan dahilinde olan durumları aktarabilmek için kullanılacak yöntemlerden biri örnek olay yöntemidir.

Örnek olay yöntemi hayatta karşılaşılan problemlerin sınıf ortamında çözülmesi; öğrenmenin gerçekleşmesi ya da pekiştirilmesi için gerçek ya da oluşturulmuş bir problemin sınanma durumudur (Çakmak, 2015, s. 456). Örnek olay öğrenciyi merkeze alan bir yöntemdir. Öğrencilerin bildiklerini ve kavradıklarını gerçek bir duruma uygulamalarına imkan tanır ve bir problemi çözmeyi, analiz edip sonuca ulaşmayı öğrenmelerine yardımcı olur. Örnek olay hazırlanırken temel ayrıntıların iyi belirlenmesi gerekmektedir. Örnek olayın gerçekliği, anlamlılığı, bütünlük taşıyıp taşıyamaması, mantık açısından farklı bir görüş getirmeye uygunluğu bu ayrıntılar arasında yer almaktadır. Örnek olayda temel bir sorun bulunmalı, sorunun iyice anlaşılması için analiz edilmesi istenmeli; hedefler, ilişkiler ve değerler açısından değerlendirilmelidir. Örnek olayda beklenen çözüm için öğrencilere ön bilgi sağlayabilmek amacıyla yazılı bir rapor verilmeli ya da örnek olayla ilgili bir video filmi gösterilmelidir. Örnek olay için tartışma soruları yönlendirici olacak şekilde önceden belirlenmeli; olayın nedeni, oluş şekli ve sonuçları üzerinde tartışmalar yoğunlaşmalı; tartışma sonunda ortaya çıkan ilke ve sonuçlar ile en çok görüş birliğine varılan öneriler belirlenip bir yere kaydedilmeli ve örnek olayda elde edilen sonuçlardan ve deneyimlerden ne şekilde yararlanılacağı konusu üzerinde durulması gerekmektedir (Demirel, 2012, ss. 81-82).

Örnek olay incelemesi yöntemi öğrencilerin problemleri bir olaya aktif olarak katılmalarını gerektirir. Bu sorunlu olay gerçek ya da hayali olabilir. Olayı anlatan ve gerekli verileri kapsayan

rapor üzerinde öğrenciler çalışırken olayı öğrenme, verileri analiz etme ve sorunu değerlendirme; tartışarak olayı nedenlerine ya da çözümüne ilişkin teklifler getirme imkanına sahip olurlar (Sünbül, 2014, s. 303). Öğrencilere bildiklerini, kavradıklarını gerçek duruma uygulama fırsatı sağlayan bu yöntem, öğrencileri edilgen halden kurtarıp etken hale yani kavramları, ilkeleri, uygulama durumuna getirebilir. Öğrenciler gerçek olayla bire bir karşılaşmış gibi, düşüncelerini ileri sürebilir ve sorunu çözmeye yönelik öneriler geliştirilebilir (Ocak, 2013, s. 281).

İlkokul 4. sınıf ünitesi kapsamında yer alan 'Üretimden Tüketime' ünitesi toplumsal boyutuyla işlevsel olması ve model davranışlarla öğretilbilir olması nedeniyle işlevsel paradigma ve sosyal öğrenme kuramı ile yakından ilişkilidir. Sosyal bilgiler dersinde Üretimden Tüketime ünitesi çocuklara tüketici davranışlarını istek ve ihtiyaçları belirleme, doğru ürünleri seçebilme, ürünleri değerlendirebilme, bir tüketici olarak hangi haklara sahip olduğunu bilme becerilerini kazandırmayı amaçladığından dolayı bu çalışmada Üretimden Tüketime ünitesine ait 'istek ve ihtiyaçlarını ayırt eder; ihtiyaçlarından hareket ederek insanların temel ihtiyaçları hakkında çıkarımlarda bulunur' kazanımları gerçekleştirilirken öğrencilerin ihtiyaç belirleme stilleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ilkokul 4. sınıfta öğrenim gören öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde yer alan 'Üretimden Tüketime' ünitesine ait 'istek ve ihtiyaçlarını ayırt eder; ihtiyaçlarından hareket ederek insanların temel ihtiyaçları hakkında çıkarımlarda bulunur' kazanımlar gerçekleştirilirken öğrencilerin ihtiyaç belirleme stillerini tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda alt problemler belirlenmiştir. Araştırmanın alt problemleri:

- Öğrencilerin istek ve ihtiyaçları birbirinden ayırt etme yöntemleri nelerdir?
- Öğrencilerin örnek olay tamamlama çalışmasında kullandıkları olay örgüleri nelerdir?
- Öğrencilerin kendi ihtiyaçlarından yola çıkarak insanların temel ihtiyaçları hakkındaki düşünceleri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Deseni

İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde yer alan 'Üretimden Tüketime' ünitesine ait 'istek ve ihtiyaçlarını ayırt eder; ihtiyaçlarından hareket ederek insanların temel ihtiyaçları hakkında çıkarımlarda bulunur' kazanımlarından yola çıkılarak ihtiyaç belirleme stillerinin incelendiği bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Nitel araştırmalar tümevarımsal olarak elde edilir. Nitel yöntemler derin ve ayrıntılı konularda çalışmaya elverişlidir. Nitel analiz için önceden belirlenmiş kategorilerin sınırlandırması olmadan yapılan alan araştırmaları nitel araştırmanın derinliğini, detaycılığını ve açıklayıcı özelliğini pekiştirir (Patton, 2014, s. 9-14). Nitel araştırmalarda toplanan veriler detayları açığa çıkarır ve yoğun betimlemeler veren gözlemlerden, insanların kişisel deneyimlerine ilişkin anlamları ve bakış açılarını alıntı yaparak destekleyen mülakatlardan; duruma ilişkin çalışmalar ve dokümanların incelenmesinden oluşur (Patton, 2014, s. 40).

Nitel araştırmalar bağlamdaki anlama odaklanır. Veri toplarken ve yorumlarken anlamı ortaya çıkarmaya duyarlı bir veri toplama aracı kullanmayı gerektirir. Nitel sorular katılımcıların deneyimlerini anlamaya odaklandığından nitel bir desen kullanmayı gerektirir. Nitel araştırmada bulgular kapsamlı, bütüncül, açıklayıcı ve yaygındır. Nitel araştırmada tümevarım, sürekli karşılaştırmalı metot ile veri analizi yapılır (Merriam, 2015, ss. 1-18).

Bu araştırmada, katılımcıların deneyimlerini ve araştırma problemlerine yönelik anlamlı ilişkileri ortaya koyabilmek için nitel araştırma yöntemi ve içerik analizi kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Ankara İli Merkez İlçesi'ne bağlı bir devlet okulunda 2014-2015 eğitim- öğretim yılında aynı sınıfta öğrenim gören 28 ilkokul 4. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışma grubu yansız atama ile seçilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada Taneri (2017) tarafından geliştirilen ders planı ve formlar kullanılmıştır. Ölçme uzmanı, Türkçe uzmanı ve Sosyal Bilgiler alan uzmanlarının görüşleri alınarak hazırlanan formlar araştırmanın veri toplama araçlarını oluşturmaktadır. Derse başlarken öğrencilere ilk önce, 'Ne istiyorum/ Neden istiyorum' etkinlik formu dağıtılmıştır. Dağıtılan bu forma, sahip olmak istedikleri üç şeyi ve nedenlerini yazmaları istenmiştir. Etkinliğin ardından her öğrenciye daha önceden hazırlanmış ve sonuçlandırılmamış örnek olay dağıtılmıştır. Örnek olay sınıf içerisinde öğrencilere okutularak öğrencilerden herhangi bir sınırlama olmadan örnek olayı tamamlamaları istenmiştir. Örnek olay tamamlama çalışmasından sonra öğrencilere kendi istek ve ihtiyaçları ile örnek olay karakterlerinin istek ve ihtiyaçları arasında ne gibi benzerliklerin ve farklılıkların bulunduğu sorulmuştur. Öğrencilere gönüllülük esasına dayalı olarak tamamladıkları örnek olaylardan birkaçı sınıf içerisinde diğer öğrencilerle paylaşmaları sağlanmıştır. Son olarak öğrencilere açık uçlu soruların yer aldığı form dağıtılarak araştırmanın veri toplama aşaması tamamlanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde içerik analizinden yararlanılmıştır. Analize hazırlanma aşamasında sahip olunan envanterdeki alan notlarının eksiksiz olup olmadığı, tarihler, yerler, görüşülen kişiler, bilgi tanımlama gibi tüm verileri geri toplayabilecek bir not alma sistemiyle düzgün bir biçimde etiketlenmiş olması önemlidir (Patton, 2014, s. 441). İçerik analizi, verideki ilk örüntüleri belirleme, kodlama, kategorize etme ve etiketlemeyi içeren bir süreçtir. Ana içerikte neyin önemli olduğunu belirlemek için analiz edilmesi anlamına da gelmektedir (Patton, 2014, s. 463). İçerik analizi, sistematik ve tekrar edilebilir bir yöntem olarak metin ya da metin grupları içerisinde belirli kelimelerin veya kavramların varlığını belirlemek ve metni kategoriler halinde kodlamak için kullanılmaktadır (Stemler, 2001). İçerik analizi sosyal bilimler alanında kullanılan, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir mesajın belli özelliklerinin objektif ve sistemli olarak tanımlanmasında kullanılan bir teknik olmakla birlikte araştırmacılara metinlerdeki mesaja yönelik çıkarımlarda bulunmasında yardımcı olur (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016).

Nitel veriler analiz edilirken öğrenciler sınıf listesindeki numaralarına göre Ö1, Ö2, Ö3, ..., Ö28 olarak kodlanmış ve bulgular kısmında bu numaralar ile adlandırılarak öğrencilerden alınan veriler analiz edilmiştir.

Bulgular

Araştırmadan elde edilen verilerden aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

Araştırmanın birinci alt problemi olan ' Öğrencilerin istek ve ihtiyaçları birbirinden ayırt etme yöntemleri nelerdir?' sorusuna ilişkin cevap alabilmek için dersin başında, öğrencilerin istek ve ihtiyaçlarını belirlemeye yönelik bir etkinlik formu hazırlanmıştır. Bu amaçla öğrencilere 'Ne İstiyorum?' 'Neden İstiyorum?' sorularına cevap verebilecekleri bir form dağıtılarak formda yer alan sorulara cevap vermeleri istenmiştir. Bu formda öğrencilerin satın alma davranışları ve nedenleri sorulmuştur.

Öğrencilere verilen formda onlara satın almak istedikleri üç şeyi nedenleriyle beraber yazmaları istenmiştir. Öğrencilerin satın alma tercihlerine ait tema ve kodlar Tablo 1'de gösterilmiştir:

Tablo 1. Öğrencilerin satın alma tercihlerine ilişkin tema ve kodlar

	Tema	Kod
'Ne İstiyorum?'	Teknoloji	Bilgisayar, oyun konsolu, tablet, laptop, cep telefonu, oyun cd'si, internet paketi, mp3 çalar, elektronik gitar
	Giyim	Ayakkabı, futbol ayakkabısı, mont, kıyafet, saat
	Kırtasiye	Test kitabı, matematik defteri, okul çantası, kitap, defter kabı
	Eğlence	Transformers, oyuncak araba, bisiklet, oyuncak, top, paten, gitar
	Yaşam	Düdüklü tencere, otomobil, çamaşır makinesi, ev, çalışma masası
	Fantastik	Taylor swift, sınıf arkadaşı, üvey abla, küçüklüğü, dünyadaki her şeyi, ışınlanma makinası, messi, ronaldo
	Evcil Hayvan	Kedi, köpek, tavşan

Öğrencilere satın alma nedenleri sorulduğunda yaptıkları açıklamayı istek ve ihtiyaç olarak gösterecek açıklamalar yapmışlardır. Aşağıdaki tabloda öğrencilerin açıklamalarına yönelik sayısal bilgi verilmiştir:

Tablo 2. Öğrencilerin satın alma nedenlerine ilişkin açıklamalara ait sayısal veriler

Öğrenci sayısı	Verilen cevap sayısı	Açıklanan ihtiyaç sayısı	Açıklanan istek sayısı
28	83	46	37

Öğrencilerin verdiği cevaplardan bazıları aşağıda verilmiştir:

Ö1: Bilgisayar, ayakkabı ve oyun konsolu almak istediğini belirtmiştir. Satın alma davranışına ilişkin nedenleri sırası ile şu şekilde belirtmiştir:

'Bilgisayarımı virüsler sardı. O yüzden çalışmıyor. Yeni bir tane almak isterim. / Ayakkabılarım eskidi ve kullanışsız oldu. / Bende yok. Olanları da kıskanıyorum.'

Ö8'in satın almak istedikleri arasında üçüncü sırada üvey abla yer almaktadır. Nedenini ise şu şekilde belirtmiştir:

'Abim çok kötü. Durduk yere vuruyor ama ablalar gelince abimin gitmesini istemiyorum.'

Ö12, satın almak istediklerini 9-10 tane köpek, Taylor Swift ve sınıf arkadaşının adını yazarak belirtmiştir. Satın alma davranışını açıklamak için nedenlerini de sırası ile şu şekilde ifade etmiştir:

'Çok yalnızım ve kimseyle paylaşmadığım sırları onlarla paylaşmak istiyorum. / Sıkılıyorum. / Onunla eğleniyorum.'

Ö21 ise 2. Sıraya 'küçüklüğümü geri almak istiyorum' yazmıştır. Nedenini ise 'Eskiden çok eğlenirdik ve hiçbir sorumluluğum yoktu' olarak belirtmiştir.

Ö7 ilk sıraya test kitabı yazmıştır. Buna gerekçe olarak da 'testlere biraz takıntım var' demiştir.

Araştırmanın ikinci alt problemi olan ‘Öğrencilerin örnek olay tamamlama çalışmasında kullandıkları olay örgüleri nelerdir?’ sorusuna cevap alabilmek için öğrencilere sonuçlandırılmamış örnek olay verilmiştir. Aşağıda, derste öğrencilerin tamamlaması istenilen örnek olay metni verilmiştir. Öğrencilere metni herhangi bir sınırlama olmaksızın tamamlamaları söylenmiştir. Örnek olay:

Ayça ve Emre okuldan çıkmışlardı ve evlerine gidiyorlardı. Ayça, yürüdükleri yol üzerindeki dükkanlardan birinin vitrininde onda olmayan bir oyuncakı görüp çok beğendi. O oyuncakı hemen almak ve onunla oynamak istiyordu. Bunun için akşam babası eve geldiğinde ondan hemen o oyuncakı almasını isteyecekti. Ayça heyecanlanmıştı. Yeni bir oyuncak onu mutlu edecekti. Ayça ve Emre eve geldiler. Biraz dinlendikten sonra ödevlerini yapmak için odalarına geçtiler. Emre okul çantasını yanına aldığı anda çantasının altının yırtık olduğunu gördü ve bu durum Emre’yi üzdü. Çantasının yırtık olduğunu daha önce fark etmemişti. Akşam babasından yeni bir çanta isteyecekti. Emre çantasının yırtılmış olmasına canı sıkıldı ama yeni bir çantaya sahip olacağı için de çok sevinmişti. Hemen akşam olmasını istiyordu. İki kardeş ödevlerini bitirdiler. Annelerinden televizyon izlemek için izin aldılar. En sevdikleri çizgi film henüz başlamadığı için diğer kanalları geziyorlardı. Kanalları gezerken Ayça’nın bir reklamda duymuş olduğu söz onun hoşuna gitmişti. Televizyonda reklamlarda ‘Çok istiyorsanız ertelemeyin!’ diyen biri vardı ve reklamlardaki kişi o an ne istiyorsa etrafındaki insanlar hemen o şeyi getiriyorlardı. Ayça kendisini televizyonda gördüğü kişinin yerinde hayal etti ve bu durum onu çok eğlendirdi. Çünkü o da her zaman istediği şeyin anında olmasını istiyordu. Emre kanalı değiştirdi ve birlikte çizgi filmi izlediler. İki de akşam isteyecekleri şeyleri düşünüyorlardı.

Nihayet akşam olmuştu. Ayça ve Emre sofrayı hazırlaması için annelerine yardım ettiler. Sofrayı kurduktan sonra zil çaldı. Ayça ve Emre babalarını karşılamak için kapıya koştular. İki de babalarını sevinçle kucakladılar. Sonra yemeğe geçtiler. Sofrada herkes günün nasıl geçtiğini anlatıyordu. İlk önce anneleri anlattı ve sonra alışveriş yapmaları gerektiğini gıda, temizlik ürünlerinin çoğunu tükettiklerini söyledi. Evde olanların ihtiyaçlarını karşılamaya yetmeyeceğini belirtti. Ardından Emre söz aldı ve gününün nasıl geçtiğini anlattı. Konuşmasının sonunda okul çantasının yırtıldığı ve yeni bir çanta almak istediğini söyledi. Ayça ise Emre’nin konuşması bitmeden eve gelirken gördüğü oyuncakı ne kadar çok istediğini anlattı. Onlar konuşurken bir yandan babaları da gelir ve giderleri hesaplamaya çalışıyor, aile bütçesini gözden geçiriyordu. Ailesinin ihtiyaç ve isteklerini karşılayabilecek kadar paramız var mı diye düşünüyordu.

Öğrencilere dersin işlenişi esnasında verilen örnek olay yukarıda verilmiştir. Örnek olay görüldüğü üzere herhangi bir sonuca bağlanmadan, yarım bırakılarak verilmiştir. Öğrencilerden bu örnek olayı zihninde canlandırmaları istenmiştir. Her öğrenci kendi zihinsel tasarımı ile bu örnek

olayı tamamlamıştır. Öğrencilerle yapılan bu örnek olay tamamlama çalışması, öğrencilerin örnek olay tamamlama stillerine ve örnek olaylarında yer verdikleri olay örgüsüne göre analiz edilmiştir.

Öğrencilerin örnek olayları tamamlama stillerine ait tema, kod ve kategori aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 3. Öğrencilerin ihtiyaca öncelik verdiği örnek olay tamamlama stillerine ilişkin tema, kod ve kategoriler

Stil	Tema	Kod/ Kategori	
Örnek olay	Mutlu son	İhtiyaca öncelik verme	İhtiyacın farkına varma: İhtiyacın ne olduğunun farkına varma, ihtiyaca aciliyet atfetme, ihtiyacı var olan kaynaklarla karşılama, ihtiyaç karşılandığında yaşamın kolaylaşması.
			İsteği erteleme: İsteği karşılayabilecek maddi durumun olmadığını açıklama, isteği karşılamak için para biriktirme.
			İhtiyaç ve istekleri aynı anda karşılama: Para kazanmak için daha çok çalışma, yeterli bütçe olsa bile ihtiyaçlara öncelik tanıma.
			Bütçe kontrolü: Aile içinde durum değerlendirmesi yapma, sebep-sonuç ilişki kurma, sahip olduklarının kıymetini anlama, çözüm yolu arama, mantıklı karar verme, sonuca ulaştırma.
			Duygusal geri bildirim: Sinirlenme, kırgın olma, kızgınlık durumunun sürmesi, özür dileme, sevinme, teşekkür etme, anlayışla karşılama, durumu kabullenme, çatışma.

Tablo 4. Öğrencilerin isteğe öncelik verdiği örnek olay tamamlama stillerine ilişkin tema, kod ve kategoriler

Stil	Tema	Kod/ Kategori	
Örnek olay	Trajik son	İsteğe öncelik verme	Bütçe kontrolü: Aile içinde durum değerlendirmesi yapma, sebep- sonuç ilişki kurma, sahip olduklarının kıymetini anlama, çözüm yolu arama, duygusal karar verme, sonuca ulaştırma, para biriktirme.
			Duygusal geri bildirim: Sinirlenme, ihtiyaca saygı duymama, ağlama, duruma üzülme, küsme.
			Ders verme: Bencilliğe vurgu, isteği karşılamama, isteği erteleme, ihtiyacı karşılamama durumunda hayat standartlarının kötüleşmesi, ihtiyacı acil gösterme, isteğe öncelik verme durumunda zarar görme, hatalı davranışın sürdürülmesi durumunda yalnız kalma, istekten mahrum bırakarak cezalandırma.
			Bütçe kontrolü: Aile içinde durum değerlendirmesi yapma, sebep- sonuç ilişki kurma, sahip olduklarının kıymetini anlama, çözüm yolu arama, duygusal karar verme, sonuca ulaştırma, para biriktirme
			Duygusal geri bildirim: Sinirlenme, ihtiyaca saygı duymama, ağlama, duruma üzülme, küsme.

Öğrencilerin, ihtiyaçları karşılama, isteklere öncelik verildiğinde pişmanlık duyma, durumu düzeltmeye çalışma, para biriktirme ya da isteği erteleyerek ihtiyacı karşılamayı vurgulayacak şekilde örnek olayı tamamladıkları görülmüştür. Tamamlanan örnek olaylardan birkaçı şu şekildedir:

'Bir baktı ki gelirden fazla gider var. Ayça'ya dönerek:

-Kızım bu ay sadece ihtiyaçları alabileceğiz.

-Ayça: Ama baba, ben onu almak istiyorum.

deyince babası dayanamadı ve ihtiyaçları değil Ayça'nın oyuncasını aldı. Anne evde bir şey yapamadı, Emre'nin kitapları çantasından sürekli düşüyordu. Bir gün baba durumu gördü ve içi hüznle doldu. Ama kızı mutluydu. Fakat Emre perişandı. Emre'ye içi yanıyor, Ayça'ya seviniyordu. Böyle böyle ay başı geldi. Baba bu sefer ihtiyaçları aldı. Fakat Ayça yine bir oyuncak istedi. Baba bu sefer durumlarının iyi olduğunu gördü. Ve hem ihtiyaçları hem de istekleri aldı. Böylece herkes mutlu olmuştu.' (Ö21)

'Babaları gıda maddelerini ve çantayı alabileceğini söyledi ama Ayça'nın oyuncasını alamıyordu. Ayça kabul etti. Emre çantasını, anne gıda maddelerini aldı. Emre okula gidebildi, anne yemek yapabildi. Zaman böyle geçti ve ay başı geldi. Her şey alındı. Herkes mutlu oldu.' (Ö3).

'Ayça'nın istediği oyuncası aldı. Emre'ye çantasını almış bir de evin ihtiyaçlarını almış. Evin parası bitmiş. Ayça bu duruma üzülüp oyuncasını satmış. Emre de çantasını satıp parasını babasına vermişler.' (Ö6).

'-Ve babası: Ayça senin oyuncanın çok pahalı.

- Ayça: olur baba.

O zaman Emre'nin çantasını aldı ve ev ihtiyaçlarını aldı ve Ayça parasını biriktirdi. Kendisine Emre'ye, annesine ve babasına katkısı oldu ve paranın değerini anladı ve bir daha gereksiz yere hiçbir şey istemedi. İhtiyacı varsa istedi.' (Ö26).

'Babası her şeyi hesapladı. Ayça'nın oyuncasına parası yetmiyordu. Bunu Ayça'ya söyledi. Ayça ise "Benim oyuncam Emre'nin çantasından daha güzel!" dedi. Babası sinirlendi ve Emre ve annesinin ihtiyaçlarını aldı. Ayça ise çok kızdı ve babasına nedenini sordu. Babası ise "Sen onların ihtiyaçlarına saygı duymadın, ben de senin isteğine saygı duymadım." dedi. Ayça bu davranışını hiç düzeltmedi. Sonucunda ise hiç arkadaşı olmadı ve ağlamaktan gözleri kıpkırmızı oldu.' (Ö22).

'Ama para sadece ihtiyaçlarını karşıladı. Baba Ayça'yı kıramayıp oyuncası almış. Anne temizlik yapamıyor, Emre'nin ise çantasına koyduğu kitapları hep yere düşüyordu. Baba da bu duruma çok üzülmüyordu. Ayça çok mutluydu. Oyuncası ile hep oyun oynuyordu. Artık Emre'nin çantası iyice yırtılmıştı. Kitaplarını poşete koyarak okula gidiyordu. Ayça artık durumu anlamış. Babasının verdiği harçlıkları kumbarada biriktirmişti. akşam olunca biriktirdiği paraları babasına verdi. Babası, annesi ve Emre Ayça'ya çok teşekkür etti. Ayça artık tutumlu bir insan oldu.' (Ö20).

Araştırmanın birinci alt problemini desteklemek ve bu problemden yola çıkarak araştırmanın üçüncü alt problemi olan 'Öğrencilerin kendi ihtiyaçlarından yola çıkarak insanların temel ihtiyaçları hakkındaki düşünceleri nelerdir?' sorusuna cevap aramak için öğrencilere açık uçlu sorular sorulmuştur. Bu sorular:

1. İhtiyaç ve istekleri birbirinden nasıl ayırırsınız?

2. İnsanların temel ihtiyaçları var mıdır? Varsa bunlar nedir ve bunlara neden ihtiyaç duyulur?

Aşağıdaki tabloda öğrencilerin bu sorulara verdiği cevaplara ilişkin tema ve kodlar verilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin açık uçlu sorulara verdiği cevaplara yönelik tema ve kodlar

Tema	Kod
İhtiyaç ve istekleri ayırt etme yöntemleri	Liste yaparak, önemlileri öne çıkarma, durumun keyfi mi yoksa acil mi olduğuna bakma, önemliden başlayarak sıralama yapma, zorunlu giderleri belirleme, planlı harcama yapma, mevcut kaynakları kontrol etme, hayati önemine bakma, satın alma zamanına bakma.
İnsanların temel ihtiyaçlarını belirleme	Barınma, giyinme, beslenme, temizlik malzemesi, gıda, uyku, gezme, eğitim, su, hava, yaşamın sürdürülmesi, yaşamın kolaylaştırılması, sağlıklı yaşamak.

Öğrencilerin sorulara verdikleri cevaplardan bazıları aşağıda verilmiştir:

Öğrenciler 'İhtiyaç ve istekleri birbirinden nasıl ayırırsınız?' sorusuna:

'İhtiyaç: Örneğin kış mevsimindeyiz ve montumuz yok. Burada mont ihtiyacımız vardır. İstek: Yine kış mevsimindeyiz. Montumuz var hem de çok. Vitrinde yeni moda bir mont gördük bunu da istersek bu isteğe girer.' (Ö15).

'İhtiyaç elde olmayan gereken şey. İstek, bir şeyi beğenip ama ihtiyaç olmayan şey.' (Ö23).

'İhtiyaç: Gereksinim duyduğumuz şey. İstek: İstedığımız şeyler.' (Ö3)

'İhtiyaç ve istekleri birbirinden bir liste yaparak, durum değerlendirmesi yaparak ve bütün her şeyi göz önünde bulundurarak ayırırız.' (Ö21).

'Eğer bir tane varsa ve bir tane daha alıyorsan o istektir. Eğer o yırtıldıysa ihtiyaçtır. Ve gerçekten o eşyaya gerek duyulursa o eşya ihtiyaç olarak adlandırılır.' (Ö9).

'İhtiyaç: bizim ihtiyaçlarımızdır. Örnek olarak benim çantam yırtıldı yeni çanta aldık. İstek: Bizim elimizdeki şeyin aynısını almamız. Örnek olarak benim 9 tane kalemim var ama canım istiyorsa 4 tane daha kalem aldım.' (Ö24) Şeklinde cevap vermişlerdir.

Öğrencilerin 'İnsanların temel ihtiyaçları var mıdır? Varsa bunlar nelerdir ve bunlara neden ihtiyaç duyulur?' sorusuna ise şu şekilde cevap verdikleri görülmüştür:

'Evet vardır. Beslenme, barınma ve giyinme tüm insanların temel ihtiyaçlarıdır. Örneğin tehlikelerden, soğuktan korunmak için bir eve ihtiyaç duyarız. Çıplak gezemeyiz, giyinme ihtiyacı duyarız. Acıkır ve susarız; beslenme ihtiyacı duyarız.' (Ö20).

'İnsanların temel ihtiyaçları; barınmak, giyinmek, beslenmek. Çünkü bunlar olmasa hayatımız çok zor olurdu.' (Ö16).

'Evet vardır. Beslenme, barınma, giyinme. Onlarsız yaşayamayız. Bunlar olmasa yağmur yağduğunda sırsıklam oluruz. Kar yağduğunda donarız. Giyinme olmasaydı soğuktan ölürdük. Beslenme olmasa açlıktan ölürüz.' (Ö6).

'Vardır. Bunlar yemek, giyinmek, barınmak, sağlık temel ihtiyaçtır. Bunlara yaşamak için ihtiyaç duyulur.' (Ö22).

Sonuç ve Öneriler

Öğrencilerden elde edilen veriler sonucunda satın alma davranışlarını gösteren yedi farklı tema ve bu temalara ait kodlar belirlenmiştir. Belirlenen temalar içerisinde 'Fantastik' olarak belirlenen altıncı temaya ait kodlar incelendiği zaman öğrencilerin 'Taylor swift, sınıf arkadaşı, üvey abla, küçüklüğü, dünyadaki her şeyi, ışınlanma makinası, Messi, Ronaldo' cevaplarını verdikleri görülmüştür. Satın alma nedenlerini yazmaları istendiğinde ise 28 öğrenciden alınan 83 cevabın 46'sı ihtiyaç olarak gösterilirken, 37'si istek şeklinde belirtilmiştir. Fantastik temasında yer alan bulgulara ilişkin açıklamalarda ise öğrencilerden kendilerini yalnız, mutsuz hissettikleri cevapları alınmış olup, üvey abla isteyen öğrencinin ise abisinden evde dayak yediğini ifade ettiği görülmüştür. Üvey abla satın almak isteyen öğrenci ev içerisinde yaşamış olduğu bu sorununa böylelikle bir çözüm getirebileceğini belirtmiştir.

Araştırmanın bulgularına göre öğrencilerin satın alma davranışlarının çoğunlukla ihtiyaca yönelik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kategoriler incelendiğinde 1. kategori olarak belirlenen 'Teknoloji' kategorisi içerisinde yapılan açıklamalara bakıldığında öğrencilerin teknolojik ürünleri satın alma eğilimi ve davranışları daha çok lüks tüketimi içerisinde yer alacak şekilde olduğu görülmüştür. Bilgisayarına virüs bulaştığı için yeni bir bilgisayar almak isteyen öğrenci, hali hazırda sahip olduğu teknolojik cihazın işlevini daha hızlı yerine getirebilmesi çözüm olarak yenisini satın alma tutumu içerisinde yer almaktadır. Ö8, satın almak istediği üç şeyden ikisini teknolojik cihaz olarak göstermiştir. Bu cihazlardan biri laptop, diğeri ise telefon olarak belirtilmiştir. Öğrencinin yazdıklarına göre laptop almak istemesinin nedeni 'üzerine su dökülmesi' ve artık 'eskimiş' olması; telefon almak istemesinin nedeni ise 'kötü bir telefon' olmasıdır. Aynı şekilde Ö1 de satın almak istediği şeylerden ikisini teknolojik cihaz olarak yazmıştır. Öğrenci bilgisayar ve oyun konsolu satın almak istediğini yazmıştır. Öğrencinin yeni bir bilgisayar almak istemesinin nedeni bilgisayarına virüs bulaşmış olmasıdır. Oyun konsolu satın almak isteyen öğrenci satın alma nedenini ise 'bende yok; olanları da kıskanıyorum' şeklinde yazarak belirtmiştir. Ö16 teknoloji kategorisinde mp3 çalar almak istediğini yazmıştır. Satın almak istemesinin nedenini ise 'yenileri çıktı' olarak belirtmiştir. Öğrencilerden elde edilen bulguların sonuçlarına göre teknolojik tüketimin ihtiyaç olarak görülmesinin en büyük nedeni kullanılamaz hale gelmesinin dışında yeni ürünlerin piyasada satışa

sunulması ve öğrencilerin çevrelerinde bu cihazları kullanan, değiştiren kişilerin var olmasıdır. Öğrenciler çevrelerinde gözlemledikleri kişilerin teknolojik satın alma davranışını kendi yaşantılarında da gerçekleştirmek istemektedir. Öğrencilerin teknolojik satın alma davranışları taklit yoluyla öğrenirken, yaptıkları gözlemlerle bir davranış gerçekleştirirken ya da duruma ilişkin açık tepki verirken bilişsel süreçleri de kullandıkları görülmektedir. Öğrenciler istek olarak nitelendirebilecek tutumları davranış boyutuna geçirdiğinde bunun bir ihtiyaç olduğuna hem kendisini hem de çevresini ikna etmeye çalışmaktadırlar.

Araştırmanın bulgularına göre 2. kategori olarak belirlenen 'Giyim'; 3. kategori olarak belirlenen 'Kırtasiye' ve 5. kategori olarak belirlenen 'Yaşam' kategorisine ait bulgulardan elde edilen sonuçlara göre öğrenciler bu kategorilerde yer alan kodları oluşturan cevaplarda yaşamlarını sürdürebilmek için ihtiyaç ağırlıklı gerekçeler yazmışlardır. Ö18, saat ve giysi almak istediğini yazmıştır. Satın alma nedeni olarak da sırasıyla 'saatim yok' ve 'ihtiyacım var' şeklinde yazarak belirtmiştir. Ö14, yeni bir çanta almak istediğini çünkü şimdiki çantasına kitaplarının sığmadığını yazmıştır. Ö9, ayakkabı almak istediğini 'ihtiyacım var' şeklinde; Ö7, almak istediği matematik defterini alma gerekçesi olarak 'sayfaları bitti' şeklinde yazarak ifade etmişlerdir. Ö4, düdüklü tencere satın almak istediğini yazmıştır. Satın alma nedenini ise 'annemin ihtiyacı var' diye belirtmiştir. Bunun yanı sıra Ö15 verdiği cevapta ise mont ve ayakkabı satın almak istediği yer almaktadır. Satın alma nedenleri sırası ile 'güzel olmak için ve üşümek için', 'güzellik için' olarak belirtilmiştir. Araştırmanın bu üç kategoriye ait bulguları incelendiğinde öğrencilerin yaşamlarını sürdürebilmek için gerekli olan şeyleri satın alma nedenlerini çok kısa ve net bir şekilde ifade ettikleri ya da sadece ihtiyacı olduğunu belirttikleri görülmüştür.

Araştırmanın bulgularına göre 4. kategori olarak belirlenen 'Eğlence' kategorisinde öğrenciler satın alma nedenlerini duygusal ifade vererek ve sosyal ihtiyaçlarını dile getirerek açıklamışlardır. Öğrencilerden alınan cevaplardan bazıları şu şekildedir: 'eğleniyorum', 'topum yok, o yüzden futbol oynayamıyorum', 'oyuncaklarım eskidi'.

Araştırmanın bulgularına göre 6. kategori olarak belirlenen 'Fantastik' ve 7. kategori olarak belirlenen 'Evcil Hayvan' kategorilerinde ise öğrencilerin ağırlıklı olarak duygusal ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için satın alınması fantastik kategorisinde mümkün olmayan ve evcil hayvan kategorisinde fantastik kategorisinin alınabilir düzeyde aynı ihtiyaçları karşılamaya yönelik satın alma davranışları ve nedenleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Fantastik kategorisinde Ö9, üvey ablalar almak istediğini yazmıştır. Bu satın alma davranışına da abisinin çok kötü olduğunu, durduk yere kendisine vurduğunu ifade etmiş ve çözüm olarak bir abla satın alma ihtiyacı olduğunu yazmıştır. Öğrencinin görüşüne göre üvey ablalar satın aldıktan sonra bu sorun ortadan kalkacaktır. Ayrıca öğrenci üvey ablanın gelmesini istediğini ancak abisinin onlar geldikten sonra gitmesini istemediğini

yazmıştır. Ö26 'dünyadaki her şeyi' satın almak istediğini ve bunun hayalinde olduğunu, yani dünyayı almak istediğini belirtmiştir. Ö21, küçüklüğünü geri almak istediğini yazmıştır. Buna gerekçe olarak da 'eskiden çok eğlenirdik ve hiçbir sorumluluğum yoktu' cevabını göstermiştir. 'Evcil Hayvan' kategorisinde yer alan cevaplar incelendiğinde Ö12, 9-10 tane köpek almak istediğini yazdığı belirmiştir. Bu satın alma davranışını 'çok yalnızım ve kimseyle paylaşmadığım sırları onlarla paylaşmak istiyorum' olarak ifade etmiştir. Aynı şekilde Ö9 da 'bir sürü köpek ve kedi' satın almak istediğini yazmıştır. Ö9'un satın alma davranışını 'hayvanları çok seviyorum ve bana arkadaş olup sırlarımı paylaşmak istiyorum' gerekçesine dayandırdığı görülmüştür.

'Fantastik' ve 'evcil Hayvan' kategorileri diğer kategorilere kıyasla öğrencilerin manevi ihtiyaçları olduğunu ve bunları karşılamak istedikleri sonucunu vermektedir. Dikkat çeken bir nokta ise öğrencilerin gündelik hayata ilişkin ihtiyaçlarını satın alma davranışlarında maddesel boyuta indirgeyebilmesidir.

Öğrencilere yarım bırakılarak verilen ve devamını getirmeleri istenilen örnek olay tamamlama çalışmasında öğrencilerin örnek olayı tamamlama stilleri ve örnek olaylarında yer verdikleri olay örgüsüne ait bulgulara yönelik sonuçlarda önceliği ihtiyaca veren öğrencilerin örnek olayı mutlu sonla tamamladıkları görülürken isteklerine öncelik veren öğrencilerin örnek olayları trajik olarak sonlandırıldığı tespit edilmiştir. İhtiyaca öncelik verilen örnek olay tamamlama çalışmalarında öğrencilerin 'ihtiyacın farkına varma, isteği erteleme, ihtiyaç ve istekleri aynı anda karşılama, bütçe kontrolü, duygusal geri bildirim' başlıkları altında toplanabilecek anlatım detaylarında ihtiyacın ne olduğunun farkına varma, ihtiyaca aciliyet atfetme, para biriktirme, sahip olduklarının kıymetini anlama, mantıklı karar verme, anlayışla karşılama gibi olumlu tutum ve davranışları örneklendirme, ödüllendirme yoluna gittikleri sonucuna ulaşılmıştır. Trajik son ile tamamlanan örnek olay çalışmalarında ise olay örgüsü 'bütçe kontrolü, duygusal geri bildirim, ders verme' başlıkları altında toplanabilecek anlatım detaylarında duygusal geri bildirimler olarak sinirlenme, ağlama, üzülme, ihtiyaca saygı duymama durumları isteği karşılamama, isteği erteleme, istekten mahrum bırakarak cezalandırma şeklinde ders verilerek ihtiyaçlara öncelik verilmesi gerektiğine vurgu yaptıkları görülmüştür. Araştırmanın bulgularından elde edilen bu sonuçlara göre öğrenciler ihtiyaca öncelik verilmesi ya da ihtiyacın karşılanması durumunda duygusal olarak rahatlama, mutluluk yaşadıkları sonuçlarına da ulaşılmaktadır. Öğrenciler, ihtiyaç yerine isteğe öncelik verdikleri örnek olay tamamlama çalışmasında karakterlere ders vermiş, onları cezalandırmış ve ihtiyaca öncelik vermenin önemini vurgulamışlardır. İsteğe öncelik verilen örnek olay tamamlama çalışmalarında ise duygusal geri bildirimler daha çok mutsuz olma, durumdan rahatsız olma, sinirlenme ile sonuçlanmıştır.

Öğrencilere açık uçlu sorulardan oluşan formdan elde edilen sonuçlara göre:

'Öğrencilerin istek ve ihtiyaçları birbirinden ayırt etme yöntemleri nelerdir?' sorusunu karşılayabilmek için 'İhtiyaç ve istekleri birbirinden nasıl ayırırsınız?' sorusu sorulmuştur. Öğrencilerden elde edilen cevapların sonucunda liste yaparak, önemlileri öne çıkararak, durumun keyfi mi yoksa acil mi olduğuna bakarak, önemliden başlayarak sıralama yaparak, zorunlu giderleri belirleyerek, planlı harcama yaparak, mevcut kaynakları kontrol ederek, hayati önemine bakarak, satın alma zamanına bakarak istek ve ihtiyaç durumunu belirledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

'Öğrencilerin kendi ihtiyaçlarından yola çıkarak insanların temel ihtiyaçları hakkındaki düşünceleri nelerdir?' sorusunu cevaplayabilmek için soru 'İnsanların temel ihtiyaçları var mıdır? Varsa bunlar nedir ve bunlara neden ihtiyaç duyulur?' soruları sorulmuştur. Öğrencilerden elde edilen bulgulardan, öğrencilerin insanların temel ihtiyaçları olduğunu bildikleri ve bu temel ihtiyaçların yaşamın sürdürülmesi, kolaylaştırılması için ihtiyaç duyulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğrencilerin temel ihtiyaçları barınma, giyinme, beslenme, temizlik malzemesi, gıda, uyku, gezme, eğitim, su, hava olarak belirledikleri görülmüştür. Araştırmanın birinci nitel alt problemini açıklamaya yönelik sorulan sorulardan elde edilen bulgulara göre öğrenciler kendileri için duygusal ihtiyaç belirlerken diğer insanlar için ihtiyaç belirleme konusunda duygusal ihtiyaçlara yer vermedikleri görülmüştür. Öğrencilerin cevaplarından kendi istedikleri için oluşturulan 7 kategori arasında diğer insanların ihtiyaçları 2. kategori olan Giyim ve 5. kategori olan 'Yaşam' kategorileri arasında yer alabilecek şekilde yazılmıştır.

Bu araştırma ilkökul 4. sınıf düzeyinde Sosyal Bilgiler dersi kapsamında 'Üretimden Tüketime' ünitesi içerisinde yer alan 'Üretim, Dağıtım ve Tüketim' konularına ait bazı kazanımlar ile sınırlı tutulmuştur. Kullanılan yöntem Sosyal bilgiler dersinde yer alan diğer konular ve kazanımlar ile sınırlanabilir. Sosyal bilgiler dersi kapsamında örnek olay yöntemine ağırlık verilmelidir. Böylece öğrenciler derste öğrendiği bilgileri gündelik hayatla daha kolay ilişkilendirebileceklerdir.

Araştırmada kullanılan yöntem Sosyal Bilgiler dersi ile diğer ders veya dersler birleştirilerek disiplinler arası bağlamda sınırlanabilir.

Daha sonra yapılacak araştırmalarda edinilen bilgilerin kalıcılığı da ölçülerek araştırma genişletilebilir.

Araştırma demografik veriler kullanılarak güncellenebilir ve genişletilebilir.

Kaynaklar

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çakmak, M. (2015). Öğretim yöntem ve teknikleri. İçinde Budak, Y. (Ed.), *Öğretim ilke ve yöntemleri* (437-471). Ankara: PegemA.
- Demirel, Ö. (2012). *Öğretim ilke ve yöntemleri: Öğretme sanatı*. Ankara: PegemA.
- Eroğlu, F. (2015). *Davranış bilimleri*. İstanbul: Beta.
- Merriam, S. B. (2015). Nitel araştırma türleri. İçinde Turan, S. (Ed.), *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber* (S. Turan, Çev.) (3- 19). Ankara: Nobel.
- Ocak, G. (2013). Yöntem ve teknikler. İçinde Ocak, G. (Ed.), *Öğretim ilke ve yöntemleri* (253- 358). Ankara: PegemA.
- Özkalp, E. (2013). *Sosyolojiye giriş*. Bursa: Ekin.
- Patton, M. Q. (2014). Analiz, yorum ve raporlaştırma. İçinde Bütün, M. ve Demir, S. B. (Ed.), *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (A. Çekiç ve A. Bakla, Çev.) (429 -539). Ankara: PegemA.
- Selçuk, Z. (2008). *Eğitim psikolojisi*. (15. Basım). Ankara: Nobel.
- Slattey, M. (2014a). Paradigmalar. İçinde Tatlıcan, Ü. ve Demiriz, G. (Ed.), *Sosyolojide temel fikirler* (Ü. Tatlıcan, Çev.) (325- 332). İstanbul: Sentez.
- Stemler, S. (2001). "An overview of content analysis." *Practical Assessment, Research & Evaluation*, 7(17), 137-146.
- Sünbül, A. M. (2014). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Konya: Eğitim.
- Şişman, M. (2015). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: PegemA.
- Taneri, A. (2017). *Sosyal bilgiler eğitiminde senaryo tabanlı örnek olay yönteminin üretim ve tüketim bilincinin kazandırılmasına etkisi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tay, B. (2013). Sosyal bilgiler öğretiminin dünü bugünü ve yarını. İçinde Turan, R. ve Ulusoy, K. (Ed.), *Sosyal bilgilerin temelleri* (2-18). Ankara: PegemA.
- Tüketici Hakları Derneği. (2004). <http://kurumsal.library.atilim.edu.tr/pdfs/090413-sunum.pdf> adresinden alınmıştır.
- Wallace, R. A ve Wolf, A. (2012). *Çağdaş sosyoloji kuramları: Klasik geleneğin geliştirilmesi* (L. Elburuz ve M. R. Ayas, Çev.). Ankara: Doğu- Batı.

Examination of the Needs Assessment Styles of 4th Grade Students In Primary School

The aim of this study is to examine the students' needs assessment styles while the achievements 'assesses and identifies desires and needs; starting from personal needs infers about the basic needs of people' that are part of the 'Production to Consumption' topic within the 4th grade curriculum of social studies course in elementary school are being realized. Sub-problems have been identified for this purpose. Sub-problems of the study can be listed as follows:

- What are the methods used by students in distinguishing their desires and needs from each other?
- What are the story lines that students use in the case study completion study?
- What are the thoughts of students about the basic needs of people, based on their own needs?

Qualitative research methodology has been used in this research where the needs assessment styles of students are examined while the achievements 'assesses and identifies desires and needs; starting from personal needs infers about the basic needs of people' that are part of the 'Production to Consumption' topic within the 4th grade curriculum of social studies course in elementary school are being realized.

The research sample consists of 28 students who were continuing their education in 2014-2015 academic year in a state school affiliated to the Central District of Ankara. The research sample was selected by neutral assignment.

Lesson plan and forms developed by Taneri (2017) have been used in the study. While the forms were being developed, 2 surveying specialists, 4 Turkish experts and 5 Social Sciences experts were consulted. At the beginning of the course, students were initially given the 'What I Want/Why I Want' activity form. Students were asked to write the three things they wanted to possess and their reasons. After the activity, each student was given a case study that was previously prepared and not finalized. The students were asked to read the case study in the classroom, and to complete the case without any limitations. After the completion of the case study, students were asked what similarities and differences existed between their desires and needs and the desires and needs of the case characters. Some of the students were asked to share their case studies with the class on a voluntary basis. Finally, the forms, which contained open-ended questions, were distributed to the students, and the data collection phase of the research was completed.

Content analysis was used in the analysis of the data obtained from the research. When the qualitative data were analyzed, the students were coded as 1st, 2nd, 3rd, ..., 28th student according to

the numbers in the class list and the data obtained from the students were analyzed by denoting the students with these numbers in the findings.

Based on the findings obtained in the study, the biggest reason why technological consumption is regarded as a necessity is that, aside from technological products becoming unusable, new products are released for sale, and students have people around them using these devices, or buying new ones. Students want to mimic and apply the technology purchasing behavior of the people they observe in their environments in their own lives. It can be seen that students are also using cognitive processes while they are learning technological purchasing behaviors through imitation, displaying a behavior based on their observations, or giving open responses to a situation. When students transform attitudes that can be characterized as desires into behaviors, they try to convince themselves and their environment that it is a necessity.

In the case study completion study, which was given to the students without being completed, based on the results obtained from the findings on case completion styles of students and the story lines included in the case studies, it was found that the students who prioritized needs completed the case study with a happy ending, while the students who prioritized desires completed the case study with a tragic ending. In case studies completed by students prioritizing needs, the students were found to follow a path of knowing what they need, assigning urgency to their needs, saving money, understanding the value of what they have, making logical decisions, exemplify positive attitudes and behaviors such as understanding, and rewarding in the narrative details that could be gathered under the titles of 'realizing the need, postponing the desire, meeting the needs and desires at the same time, budget control, emotional feedback'. In the case studies completed with a tragic ending, it was found that the story line contained narrative details that could be gathered under the titles of 'budget control, emotional feedback, giving a lesson' through emphasis on prioritizing desires by giving examples of emotional feedback such as getting upset, crying, sadness, not respecting needs, and situations of not being able to meet the needs, postponing the need, and punishment by being deprived of the need. According to the results obtained from the findings of the research, it can also be concluded that emotional relaxation and happiness are experienced when students prioritize needs or if their needs are met. In case study completion studies where desires were prioritized instead of needs, students gave lessons to the characters, punished them, and emphasized the importance of prioritizing needs. In the case study completion studies where desires were prioritized, however, the feedbacks mostly resulted in being unhappy, being uncomfortable, and being angry or irritated.

Findings from the questions asked to explain the first qualitative sub-problem of the research revealed that students did not specify emotional need for other people when assessing and determining needs, whereas they included emotional needs when determining needs for themselves.

Among the 7 categories created by students for their own needs and desires, it was found that the answers given by the students regarding the needs of other people mostly contained items that could be gathered under the 2nd category 'Clothing' and the 5th category 'Life'.